

ตอนที่ 2

4.2 “1207 ศก ปีกุน ให้ขุดเอาพระธาตุออกทั้งหลายเห็น กระทบบูชาน้ำเรือ
แก่พระธาตุได้เดือนหกวัน จึงเอาลงฝังในกลางเมืองศรีสัชนาลัย ก่อพระเจดีย์เหนือ
หกเข้าจึงแล้ว ตั้งเวียงผาล้อมพระมหาธาตุ สามเข้าจึงแล้ว”

ข้อความในระหว่างบรรทัดที่ 4-8 นี้ แสดงให้เห็นว่า พ่อขุนรามคำแหง ทรงมี
พระราชศรัทธาอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยพระอุทิศหาะวิริยภาพเป็นอย่างยิ่งกล่าวคือ
เมื่อปีกุน มหาศักราช 1207 (พ.ศ. 1830) เมื่อพระองค์ทรงชุกได้พระบรมสารีริกธาตุแล้ว
ก็ทรงนำประชาชนบำเพ็ญกุศล ทำการบูชาบำเรอคือสมโภชพระบรมสารีริกธาตุอย่างมโหฬาร
เป็นเวลานานถึงเดือนเศษ จึงทรงนำพระบรมสารีริกธาตุลงฝังไว้อย่างเดิม แล้วทรงสร้าง
พระเจดีย์ครอบไว้ ณ กลางเมืองศรีสัชนาลัย พระเจดีย์นั้นสร้างอยู่ 6 ปีจึงแล้วเสร็จ แล้วก่อกำ
แพงหินล้อมพระเจดีย์อีก 3 ปีจึงสำเร็จ

ข้อที่ควรศึกษาในตอนนี้ คือ 1207 ศก ปีกุน-พระธาตุ-กระทบบูชาน้ำเรือ-เมือง
ศรีสัชนาลัย-เข้า-เวียงผา-พระมหาธาตุ-จึงแล้ว.

(1) 1207 ศก ปีกุน คือมหาศักราช 1207 ปีกุน อันที่จริงศกนี้ตรงกับปีระกา พ.ศ. 1828 หากเป็นปีกุนจะต้องเป็นมหาศักราช 1209 ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1830 พึงเทียบดูง่ายๆ เช่น ในบรรทัดที่ 9 ด้านที่ 4 นี้ว่า “1205 ศก ปีมะแม” นั้น ตรงกับ พ.ศ. 1826 ปีมะแม ต่อจากนั้นมาอีก 4 ปีจึงจะเป็นมหาศักราช 1209 ปีกุน ซึ่งตรงกับ พ.ศ. 1830 ปีกุน ดังกล่าวแล้ว.

(2) พระธาตุ หมายถึงพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของพุทธศาสนิกชน.

(3) กระทำบูชาบ้ำเรือ ตามรูปศัพท์หมายถึงกระทำการบูชาและปรนนิบัติโดยใจความหมายถึงกระทำการเฉลิมฉลองหรือสมโภช.

(4) เมืองศรีสังขาลัย เมืองสวรรค์โลกเก่า คู่คำอธิบายในข้อ 3.3 (2) และ 3.5 (3).

(5) เข้า หมายความว่า ปี (ปีข้าง) หกเข้า=6 ปี, สามเข้า= 3 ปี คู่คำอธิบายในข้อ 1.2 (2).

(6) เวียงผา กำแพงหิน (เวียง=กำแพง, ผา=หิน) คู่คำอธิบายคำว่า เวียง ในข้อ 2.7 (1) ซึ่งเวียงผาในที่นี้โดยใจความก็คือกำแพงแก้วที่ทำด้วยศิลาแลง อันได้แก่กำแพงแก้วแห่งองค์เจดีย์วัดช้างล้อมเมืองสวรรค์โลก¹ กิ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ เล่าไว้ว่า “ที่วัดช้างล้อมนี้ มีชั้นสำคัญอยู่ก็คือพระเจดีย์ใหญ่ตั้งอยู่ในลาน มีกำแพงแก้วทำด้วยแลง เป็นเสากลมๆ บั๊กชิดกันเป็นรั้วอย่างเพรียก มีแสงท่อนยาวๆ พากทับบน” (เที่ยวเมืองพระร่วง หน้า 243).

(7) พระมหาธาตุ ได้แก่พระเจดีย์วัดช้างล้อมเมืองสวรรค์โลก กิ่งที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ประทานวินิจฉัยไว้ท้ายตอนที่ 15 ในเรื่องนำเที่ยวพระร่วงว่า “วัดช้างล้อมนั้นคือวัดที่พระเจ้ารามกำแพงทรงสร้างประดิษฐานพระบรมธาตุตั้งกล่าวไว้ในศิลาจารึก”

เรื่องวัดช้างล้อมและพระเจดีย์วัดช้างล้อมนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ เล่าไว้ว่า “ลงจากพนมเพลิงมาแล้วเลยไปคูวัดช้างล้อม ซึ่งอยู่

¹ บางท่านมีความเห็นแตกต่างกันออกไปอีก คู่เรื่องวัดช้างล้อมในภาคผนวก.

ต้นทางที่จะเดินไปเช่นนั้น ที่วัดช้างล้อมนี้มีชั้นสำคัญอยู่ที่คือ พระเจดีย์ใหญ่ ตั้งอยู่ในลาน มีกำแพงแก้วทำด้วยแลงเป็นเสากลม ๆ บั๊กซิดกันเป็นรั้วอย่างเพนียด มีแสงท่อนยาวๆ ทับบนลานนั้น 25 วา จัตุรัส พระเจดีย์ซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์กลางลานนั้นเป็นรูประฆัง มีฐานสูงเป็นชั้นทักษิณ เหนือลานชั้นทักษิณนั้นขึ้นไปเป็นฐานบัว มีคูลาเป็นระยะ ๆ เหนือยอดคูลาขึ้นไปถึงบัวกว่าบัวหงาย ทางด้านตะวันออกมีบันไดขึ้นลานทักษิณ รอบลานนั้นมีพนักกลมกะหวด วัดลานทักษิณตามแนวพนักนั้น 10 วา 3 ศอกจัตุรัส รอบฐานแห่งลานทักษิณนั้น มีเป็นรูปช้างยืนหันหน้าออกมาข้างนอก คูประหนึ่งข้างหุ่นลานทักษิณอยู่ ข้างที่นี้ผัดกับที่วัดช้างรอบเมืองกำแพงเพชร คือแลเห็นทั้ง 4 ขา ด้านหนึ่งๆ มีช้างยืนเป็นแถว 8 ช้างกับมีที่มุมอีกมุมละ 1 ตัว รวมทั้งสิ้นเป็น 36 ตัว ข้างตัวหนึ่งวัดแต่แทนที่ยืนถึงหัวสูง 5 ศอก ระหว่างรูปช้างมีเสารูปแปดเหลี่ยมหน้าละ 6 นิ้ว สูง 5 ศอกคืบ มีกลีบบัวที่ปลายเสา ครอบทับเสาตะลุงสำหรับผูกช้าง แต่พิจารณาคูลาจึงเห็นบันไดอยู่หลังเสา 3 ชั้น สูงชั้นละคืบ 6 นิ้ว พอดีขึ้นบนบันไดขึ้นบน หน้าอกก็พอเสมอกับปลายเสา เพราะฉะนั้น จึงเข้าใจว่าเป็นเสาประทีปพวยขึ้นบนบันไดขึ้นบน ก็พอตามตะเกียงหรือบั๊กได้และจุดประทีปได้สะดวก การประดับพระเจดีย์องค์นี้คงที่กล่าวมาแล้วนั้น ของเขาเข้าที่ ถูกใจข้าพเจ้านักหนา” (เที่ยวเมืองพระร่วง หน้า 227-228)

แบบศิลปะการสร้างพระเจดีย์วัดช้างล้อมนี้ ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเดส์ ได้อธิบายไว้ว่า “ที่นั่น เจดีย์วัดช้างล้อม ณ เมืองศรีสัชชนาลัย ก็คงสร้างขึ้นในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง รวมทั้งเจดีย์วัดช้างล้อมทางทิศตะวันออกเมืองสุโขทัยและที่เมืองกำแพงเพชรด้วย เจดีย์แบบนี้ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะลังกา และช้างแบกนั้นก็ได้รับแบบมาจากสตูปูวันเวลิ (Ruvanweli) ณ เมืองอนูราชปุระโดยตรง สตูปูแห่งหลังนี้คือพระมหาสตูปูตามเรื่องราวทางพุทธศาสนาในเกาะลังกา (ราชธานีรุ่นแรกของไทย หน้า 168).

(8) จึงแล้ว จึงสำเร็จ, จึงเสร็จ คำนี้ น่าจะให้คำอ่านว่า จึงแล้ว หรือจึงแล้ว ตามที่ปรากฏในจารึกดังกล่าวแล้วในข้อ 1.2 (18).